

КЗВО ЛОР «ЛЬВІВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ АНДРЕЯ
КРУПІНСЬКОГО»

Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

«До захисту допущено»

«__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри

_____ к.іст.н. Лозинська С.О.

Локоть Любов

УДК 616-051:613.81:316.77

РОБОТА ІЗ СІМ'ЯМИ АЛКОЗАЛЕЖНИХ ОСІБ В МЕДСЕСТРИНСЬКІЙ
ПРАКТИЦІ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Спеціальність 223 Медсестринство

Наукова робота на здобуття освітнього ступеня магістр

Науковий керівник

кандидат політичних наук, доцент

Олійник Наталія Юріївна

Львів 2024

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ ІЗ СІМ'ЯМИ АЛКОЗАЛЕЖНИХ ОСІБ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я 10

1.1. Стан дослідження проблеми роботи із сім'ями алкозалежних осіб

1.2. Нормативно-правова база дослідження

РОЗДІЛ 2. АЛКОГОЛЬНА ЗАЛЕЖНІСТЬ ТА СПІВЗАЛЕЖНІСТЬ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МЕДИЦИНИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ, ЛІКУВАННЯ 20

2.1. Алкогольна залежність як соціальна проблема 20

2.2. Алкогольна залежність як хвороба 27

2.3. Підліткова алкогольна залежність та вплив на неї сім'ї.

2.4. Алкогольна залежність як сімейна проблема.

РОЗДІЛ 3. КОМУНІКАТИВНІ АСПЕКТИ РОБОТИ З СІМ'ЯМИ АЛКОЗАЛЕЖНИХ ОСІБ В СЕСТРИНСЬКІЙ ПРАКТИЦІ: РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ 34

3.1. Комунікація в медичній сфері 34

3.2. Комунікація в медсестринській роботі із сім'ями пацієнтів. 39

3.3. Аналіз результатів опитування близьких алкозалежних осіб щодо медсестринської комунікації в роботі з їхніми сім'ями 45

ВИСНОВКИ 66

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 72

ДОДАТКИ

Анотація

В даній магістерській роботі розкриваються проблеми, які несе з собою надмірне споживання алкоголю, лікування та профілактика алкогольної залежності та можливі варіанти комунікації з співзалежними сім'ями алкозалежних осіб. На основі детального аналізу нормативно-правової бази, іноземних та вітчизняних досліджень та іншої наукової літератури з питань роботи з сім'ями алкозалежних осіб з'ясовано, що проблема алкогольної залежності та співзалежності була частково досліджена вітчизняними науковцями, проте не є вирішеною та потребує негайних медичних та соціальних втручань, з метою зменшення рівня шкідливого споживання алкоголю.

Встановлено потужний вплив алкогольної залежності однієї особи на всіх інших членів її сім'ї. Детально охарактеризовано поширення алкогольних звичок, зокрема, серед дітей узалежненої людини, описано труднощі з якими вони зустрічаються в особистому житті, внаслідок, алкоголізму когось з близьких, а також продемонстровано шляхи подолання та профілактики явища співзалежності.

Проведене серед близьких алкозалежних осіб опитування допомогло проаналізувати поширеність проблеми співзалежності, виявити основні проблеми, що вона породжує та запропонувати рекомендації для якісного та вчасного подолання даної проблеми.

Крім того, було встановлено роль сестри медичної в роботі з сім'ями алкозалежних осіб та доповнено компетентнісну модель підготовки сестер медичних, зокрема, з акцентом на належно налаштовану комунікацію в здійсненні професійних обов'язків.

Overview.

This master's thesis reveals the problems caused by excessive alcohol consumption, treatment and prevention of alcohol addiction, and possible ways of communication with codependent families of alcohol addicts. Based on a detailed analysis of the regulatory framework, foreign and domestic research and other scientific literature on work with families of alcohol addicts, it is found that the problem of alcohol addiction and codependency has been partially studied by domestic scientists, but is not solved and requires immediate medical and social interventions to reduce the level of harmful alcohol consumption.

The author has noted the strong impact of alcohol addiction of one person on all other members of his or her family. The spread of alcohol habits, especially among the children of an addicted person, is described in detail, the difficulties they face in their personal lives as a result of the alcoholism of someone close to them are described, and ways of overcoming and preventing the phenomenon of codependency are shown.

The survey conducted among the relatives of alcoholics helped to analyze the prevalence of codependency, identify the main problems it causes, and offer recommendations for a qualitative and timely overcoming of this problem.

In addition, the role of a nurse in working with the families of alcoholics was defined, and the competency model of nurse training was completed, in particular with an emphasis on proper communication in the performance of professional duties.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Алкоголізм як хвороба в сучасному світі невинно зростає, з кожним днем все більше прогресує, викликає серед населення різноманітні хвороби, наносить непоправну шкоду теперішньому та майбутньому поколінням і дуже часто є головною причиною передчасної смерті [6,с.4]. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я шкідливе споживання алкоголю є причиною більш ніж 200 захворювань та травм. У світі внаслідок надмірного вживання алкоголю щороку помирає 3 мільйони людей, що становить 5,3% всіх випадків смертей. Вживання алкоголю призводить до смерті та інвалідності на відносно ранньому етапі життя. Серед людей віком від 20 до 39 років приблизно 13,5% усіх випадків смертей пов'язані із вживанням алкоголю [77]. Дані негативні тенденції до збільшення рівня споживання алкоголю серед населення, а також мінливі медичні та демографічні фактори свідчать про серйозність та невідкладність цієї проблеми.

В сучасній медичній практиці можливе лікування та вирішення проблеми алкогольної залежності, але необхідно врахувати вагомий чинник – комплаєнс залежного. Без свідомого та впевненого прагнення залежної особи позбутися алкогольної залежності, жодні медичні втручання не матимуть бажаного ефекту. Трудність вирішення проблеми залежності полягає ще й в тому, що дуже часто алкоголізм однієї особи поширюється на її членів сім'ї в вигляді співзалежності, яка як і, власне залежність потребує лікування.

Важливим аспектом в роботі сестри медичної є належно побудована комунікація в системі відносин з колегами, пацієнтами та родичами пацієнтів. Комунікація є ключовим моментом в лікуванні алкогольної співзалежності, вона дозволяє ідентифікувати, що найбільше обтяжує людину, встановити в який саме спосіб особа переживає співзалежність та спробувати в межах медсестринської компетенції скоригувати психоемоційні відхилення.

Проведений аналітичний огляд вітчизняної та зарубіжної наукової літератури показав, що проблема алкогольної залежності та співзалежності є

недостатньо дослідженою. Це і визначило актуальність нашого дослідження, його напрямок, мету та завдання.

Об'єкт дослідження – сім'ї алкозалежних осіб.

Предмет дослідження – комунікативний аспект роботи із сім'ями алкозалежних осіб в медсестринській практиці.

Мета дослідження – комплексно дослідити систему роботи з сім'ями алкозалежних осіб, проаналізувати проблеми та наслідки співзалежності, дослідити роль медсестринської комунікації в роботі з сім'ями алкозалежних осіб.

Реалізація поставленої мети обумовила такі дослідницькі завдання:

- 1) аналіз нормативно-правової та джерельної бази дослідження питання алкогольної залежності та співзалежності;
- 2) дослідження теоретичних засад проблеми алкогольної залежності та роботи з сім'ями алкозалежних осіб;
- 3) дослідження алкогольної ситуації в Україні та способи зменшення шкідливого споживання алкоголю серед населення;
- 4) аналіз стратегій, моделей та практик в системі охорони здоров'я для роботи з сім'ями алкозалежних осіб;
- 5) аналіз ролі медсестринства та медсестринської комунікації в процесі усунення явища співзалежності.

Методи дослідження. Для дослідження питання роботи з сім'ями алкозалежних осіб в системі охорони здоров'я було застосовано комплекс методів та прийомів. Методологічною основою нашої магістерської роботи стали три групи методів: загальнонаукові, емпіричні та логічні. Серед загальнонаукових було використано бібліосемантичний метод, що дав змогу проаналізувати іноземні та вітчизняні дослідження з питання поширення алкогольної залежності та співзалежності. Метод контент-аналізу дав змогу дослідити зміст та провести аналіз наукових робіт зарубіжних та вітчизняних дослідників, а також міжнародної та вітчизняної діючої нормативно-правової

бази щодо упередження, профілактики і лікування алкогольної залежності в системі охорони здоров'я. Також було застосовано порівняльний метод для зіставлення та аналізу проблем та тенденцій, які виникають в процесі лікування алкогольної залежності. Серед емпіричних методів було використано метод системного аналізу для проведення кількісного та якісного аналізу основних складових лікування осіб з алкогольною залежністю та обґрунтування важливості комунікації в процесі лікування. Серед логічних методів було використано дедукцію, індукцію, аналіз та синтез для виокремлення ролі сестри медичної в лікуванні пацієнтів з алкогольною залежністю, а також з метою узагальнити опрацьований матеріал та підсумувати логічні висновки магістерської кваліфікаційної роботи.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що на основі комплексного теоретичного аналізу досліджуваної проблеми:

- комплексно та системно проаналізовано систему роботи з сім'ями алкозалежних осіб як одну із важливих компонентів сфери охорони здоров'я;
- на основі проведеного опитування виявлено основні проблеми та запропоновано нові підходи для вирішення проблеми співзалежності в сфері охорони здоров'я України;
- комплексно та системно проаналізовано роль сестринської справи в роботі з сім'ями алкозалежних осіб;
- суттєво доповнено компетентісну модель підготовки сестер медичних в питанні комунікації з сім'ями алкозалежних осіб.

Практичне значення отриманих результатів полягає в обґрунтуванні політики і дій на основі вивчення зарубіжного досвіду та проведеного опитування для удосконалення роботи з сім'ями алкозалежних осіб.

Основні положення, рекомендації та висновки магістерської роботи можуть бути використані:

- у науково-дослідній сфері – для подальшого вирішення наукових та практичних проблем сімей алкозалежних осіб;
- у медичних закладах освіти – для формування навчальних планів і викладання навчальних дисциплін для сестер медичних із врахуванням компетентностей необхідних для роботи з сім'ями алкозалежних осіб;
- у системі охорони здоров'я – для підвищення якості надання медичних послуг і впровадження інноваційних підходів медсестринської діяльності.

Апробація результатів роботи. Основні положення, рекомендації та висновки магістерської роботи доповідались та були обговорені на всеукраїнських конференціях:

- 1) Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Теоретичні та прикладні аспекти фундаментальних медико-біологічних наук», м. Львів, 18 травня 2023 р.
- 2) II Всеукраїнська науково практична конференція «Освіта медичних фахівців: реалії та виклики сьогодення», Львів 21 березня 2024 р.

Публікації. Основні положення, рекомендації та висновки магістерської роботи були викладені в публікаціях:

- 1) Ковальчук Л. Проблема алкоголізму в сучасному світі: медичний аспект // Матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Теоретичні та прикладні аспекти фундаментальних медико-біологічних наук». (м. Львів, 18 травня 2023 р.). – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2023. С. 66-68.
- 2) Локоть Л.Б., Олійник Н.Ю. Медико-соціальні аспекти підліткового алкоголізму. Освіта медичних фахівців: реалії та виклики сьогодення. Матеріали Другої Всеукраїнської науково практичної конференції (Львів 21 березня 2024 р.) / за редакцією кандидата історичних наук, доцента Світлани Лозинської. Львів: КЗ ВО ЛОР «Львівська медична академія імені Андрея Крупинського», 2024. С. 34-38.

Структура магістерської роботи. Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури (87 позицій). Загальний обсяг магістерської роботи – 90 сторінок. Робота містить 1 додаток, 14 графіків та діаграм.